

Forn de calç 1 de can Torrella de Baix

Matadepera

Ubicació

Comarca: Vallès Occidental
Lloc/Adreça: Carretera de Terrassa a Talamanca, km 4'5
Alçada: 477

Coordenades:

Latitud: 41.60709
Longitud: 2.01209
UTM Est (X): 417682
UTM Nord (Y): 4606625

Classificació

Número de fitxa 08120 - 117
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Element arquitectònic
Estil / època: Modern Contemporani
Segle XVIII-XX
Estat de conservació Dolent
Notes de conservació: Colgats durant les obres de realització de la carretera BV-1221, de Terrassa a Talamanca.
Protecció Legal
Tipus de protecció: BPU
Observacions protecció: Tipologia A de la normativa específica pels elements arqueològics (Fitxa número 11 del Catàleg de béns a protegir del Pla d'Ordenació Urbanística Municipal).
Data aprovació: dt., 22/09/2009 - 12:00
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: 7778601DG1077N0001OY
Autoria de la fitxa Jordi Montlló Bolart

Descripció

Restes de varis forns de calç, sense poder precisar el nombre, pràcticament colgats en el marge dret de la carretera que va de Terrassa a Talamanca, a l'interior de la finca de Can Torrella de Baix. Actualment queden situats a mà esquerra del baixador que permet accedir a la casa, en un talús enjardinat, on s'observen restes de maó i pedra de mida irregular tot al voltant.

Observacions:

No es té constància de que abans de terraplenar la carretera s'hi fes cap intervenció arqueològica.

En la descripció de la fitxa núm. 12 del Catàleg de Bens arquitectònics que contempla la protecció de la masia, es diu "en l'esplanada de migdia de la casa s'hi localitzen els antics forns de calç que pertanyien a Can Torrella, algun dels quals avui podem veure enterrat pel talús de la carretera de Terrassa a Talamanca". A la fitxa núm. 13 del Catàleg de Bens arqueològics s'esmenta que "en l'esplanada sud de la masia s'hi localitzen mal conservats i poc visibles per l'abundant vegetació, dos forns de calç sota el talús de la carretera a Talamanca". La fotografia realitzada en aquell moment permet observar pràcticament colgada la boca del forn, amb un arc rebaixat i una part del contrafort esquerre.

Història

Els forns de calç o olles de calç són construccions tradicionals que es troben arreu de Catalunya i en nombre important al municipi de Matadepera. Fets de pedra, maó i fang o morter de calç, al seu interior es feia una combustió de llenya per a obtenir calç. Aquest material era emprat en la fabricació del morter de calç, indispensable per a la construcció (barrejant-lo amb aigua i sorra). També servia per impermeabilitzar les cisternes i els safareigs, així com per desinfectar i també tenia un ús agrícola per a desinfecció de paràsits de la terra, o per ensulfatar les plantes contra les plagues.

El procés de transformació de la pedra en calç es feia per combustió, mitjançant un pou de forma rodona o cònica fet dins d'un marge o parcialment excavat a la roca. Es necessitaven temperatures entre els 800° C i els 1.000 °C perquè el carbona càlcic s'alliberés de l'anhidrid carbònic i passés a òxid de calci. Però per aconseguir aquest procés es necessitava una preparació llarga i feixuga. Aquestes tasques duraven al voltant d'un tres mesos i començaven entre el gener i el febrer, quan les feines agrícoles eren més escadusseres.

Primer de tot, es necessitava combustible, que s'obtenia desbrossant el bosc. El següent pas era la d'arrencar la pedra amb pics, maces, martells, escodes i malls. Després es transportava la pedra i els feixos de branques amb els carros o mules fins al forn. Aquest s'omplia posant de forma circular les pedres depenent de la seva mida, sempre començant per la part inferior i disposant-les damunt del pedrís o banqueta circular que s'hi havia fet prèviament. Aquesta feina era de màxima importància perquè en depenia tota la cuita. Això permetia crear un buit al seu interior, com si es tractés d'una barraca de pedra seca sobre la qual s'aniria omplint fins arribar a la corona, al capdamunt, mentre que aquest buit permetria col·locar i alimentar la cuita en cas de necessitat emprant el gavell, una mena de forca.

Un cop s'encenia el foc, es deixava encès els dos primers dies amb una faixa destapada que es tapava a poc a poc. Se sabia que el forn era cuit quan sortia una flama blanca i les pedres es posaven ben vermelles, com

la brasa. Quan aquest procés d'encesa començava ja no es podia aturar fins que el mestre calcinaire donava per bona la cuïta.

Calien entre una dotzena i una quinzena de dies per tenir la pedra a punt. Després en calien una vintena més per refredar-se. La calç viva s'apagava llençant-hi aigua, transformant-se així en hidrat de calç o calç morta. Després d'aquest procés ja es podia desenforar i transportar la calç en carros fins a la seva destinació.

Bibliografia

AJUNTAMENT de Matadepera (2009). Pla d'Ordenació Urbanística Municipal de Matadepera. Tomo IV. Catàleg de Béns.

FERRER ALÒS, Llorenç (2015). Eines i feines dels oficis. Edicions Brau. Barcelona.

FONT, Xavier ; JUAN-MUNS, N. et al. (1989). Carta Arqueològica del Vallès Occidental. Arxiu d'Inventari del Patrimoni Arqueològic de Catalunya. Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya.

FONT, X. 1997. Inventari del Patrimoni Cultural de Matadepera. Ajuntament de Matadepera.

FONT, Xavier; MUNUERA, Jaume (2014). Matadepera. Patrimoni cultural. Ajuntament de Matadepera. Abril de 2014.

GRAUS, Ramon i ROSELL, Jaume (2010). Història de la construcció a la Catalunya contemporània. Apunts del curs. Secció d'Història de la construcció del departament de Composició Arquitectònica. Universitat Politècnica de Catalunya.

ROSELL, Jaume i SUBIRATS, Miquel (1987). La producció de calç, ahir. El procés pre-industrial de producció de calç, a la comarca del Montsià. Col·legi Oficial d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Barcelona.

SOLÀ, J. (1926). Historial de Càn Torrella. Parròquia de Matadepera. Butlletí del Club Pirinenc. Impremta Joan Morral. Terrassa.

